

УДК 631.164.23: 330.322: 330.341.1

*І. А. Федун,
к. е. н., доцент, доцент кафедри податків та фіскальної політики,
Тернопільський національний економічний університет*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНО- ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

*I. Fedun,
Candidate of Economic Sciences, Ternopil National Economic University, Ternopil Associate Professor,
Taxes and Fiscal Policy Department*

INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF INNOVATION AND INVESTMENT
ACTIVITY IN AGROINDUSTRIAL PRODUCTION

Розглянуто проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві, обґрунтовано напрями його модернізації та удосконалення в умовах кризових деформацій економічного простору.

There have been considered problems of information and analytical support of innovation and investment activity agroindustrial in production, justified directions of its modernization and improvement in conditions of crisis deformations of economic space.

*Ключові слова: модернізація, інфляція, інформатизація, ефективність, інфраструктура.
Key words: modernization, inflation, information, efficiency, infrastructure.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічний стан держави й окремих секторів економіки України значною мірою визначається темпами і масштабами розвитку агропромислового виробництва як пріоритетного. Це зумовлює загострення уваги до формування організаційно-економічного механізму підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності у агропромисловому виробництві, складовою частиною якого є науково обґрунтоване інформаційно-аналітичне забезпечення зростання ефективності взаємопов'язаних інвестиційних та інноваційних процесів.

Вагомість інформаційно-аналітичних аспектів забезпечення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому

виробництві актуалізується через загострення конкуренції на інвестиційному аграрному ринку та посилюється специфікою галузі: тривалий цикл інноваційно-інвестиційних проектів і адекватне зростання кошторисної вартості інноваційних об'єктів, нестача джерел фінансування, необхідність обґрунтування пріоритетів при розподілі ресурсів.

Усі ці фактори негативно впливають на перебіг інноваційно-інвестиційних процесів в агропромисловому виробництві, що проявляється у недостатньому врахуванні перспективної потреби в агропромисловій продукції, неправильному визначенні вартості залучених фінансових ресурсів, недостатньому економічному обґрунтуванні проектних рішень при розрахунках економічної ефективності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Еволюційний розвиток теорії і практики інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності досліджували зарубіжні вчені, зокрема: В. Александрова, А. Антипін, Х. Барнет, В. Блохіна, Є. Вітте, С. Глазьев, Б. Гриньов, Е. Денісон, П. Друкер, П. Завлін, В. Зомбарт, М. Калецькі, Т. Колмикова, М. Кондратьєв, Е. Крилов, С. Кузнец, М. Лімітовський, Ф. Махлуп, Р. Менселл, Г. Менш, В. Мічерліх, Р. Солоу, А. Соті, Б. Твісс, Р. Фатхутдинов, Х. Фрімен, В. Хартман, Х. Хауштайн, А. Шпідгофф, Й. Шумпетер, Ю. Яковець. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві розглядали вітчизняні вчені, серед яких варто виділити праці В. Андрійчука, В. Амбросова, С. Володіна, О. Гудзь, О. Дація, Н. Дорош, М. Зубця, Є. Калюги, Г. Кірейцева, О. Крисального, М. Кропивка, П. Макаренка, М. Маліка, П. Саблука, В. Ситника, П. Стецюка та ін. [1—15]. Науковцями розкрито вагомість проблеми, її систему та взаємозв'язки, поряд з тим, у вітчизняних і зарубіжних наукових джерелах недостатньо розроблені концептуальні засади аналізу ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві, не нагромаджено достатньої кількості результативних досліджень, що стали б основою теоретичного обґрунтування та розроблення напрямів модернізації й удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві в умовах сучасних кризових деформацій економічного простору.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розгляд проблем інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві та обґрунтування напрямів його модернізації й удосконалення в умовах кризових деформацій економічного простору.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Процеси інвестування інновацій покликані збільшувати обсяги агропромислового виробництва, сприяти зростанню валового доходу, розвивати економічну конкуренцію в аграрній сфері.

При розгляді економічної сутності інвестицій та інновацій з'ясовано, що між даними категоріями існує зв'язок, який зумовлений їх природою. Інновації не можуть створюватися

без додаткових і постійних вкладень інвестиційних ресурсів, а інвестиції мають економічний зміст лише тоді, коли спрямовані на реалізацію певної ідеї для створення нової техніки, технології, що може сприяти появі додаткових можливостей одержання прибутку. Таким чином аналіз сутності розглянутих економічних зв'язків дозволяє сформулювати визначення інвестиційно-інноваційної діяльності як об'єктивно обумовленого, системного, цілеспрямованого процесу реалізації комплексу заходів з метою одержання прибутку або соціального ефекту, що потребують обґрунтування необхідності інвестицій, пошуку і вибору інвестиційних ресурсів, спрямованих на використання наукових розробок, впровадження новацій, принципово нових видів продукції, техніки і технології.

Як відомо, економічна криза та депресія долаються впровадженням нових технологій, що створюють нові виробничі можливості, освоєння яких забезпечує перехід до зростання. В умовах економічного спаду й депресії необхідно забезпечити стимули для зростання агропромислового виробництва, підйому інвестиційної та інноваційної активності в перспективних напрямках. На основі цього повинен відбуватися перелив капіталу з традиційних виробництв у нові, оскільки залучення інвестицій у традиційні напрями діяльності стає надто ризикованим, ніж інвестиції в нововведення. Проте аналіз розвитку інноваційних процесів у вітчизняному агропромисловому виробництві за останні декілька років засвідчує, що необхідних змін, які стимулювали б інноваційну діяльність, не відбувається. А за деякими параметрами (наприклад, кількість організацій, що здійснювали наукові дослідження й розробки, фінансування інноваційної сфери, чисельність працівників, зайнятих у науковій сфері тощо), навпаки, спостерігаються негативні тенденції.

Інноваційно-інвестиційна діяльність в агропромисловому виробництві характеризується значним ступенем невизначеності результатів. Це пояснюється наявністю великого часового лага між поточними витратами на організацію інноваційно-інвестиційного процесу та майбутніми вигодами від реалізації продуктів інноваційної діяльності. Водночас, результативність інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві, порівняно з результативністю діяльності, яка пов'язана з виробництвом традиційних видів агропромислової продукції, є значно вищою. Тому управління інноваційно-інвестиційною діяльністю має

бути спрямоване на пошук раціонального співвідношення між невизначеністю та результативністю. При цьому обидві характеристики інноваційно-інвестиційної діяльності виявляються в зовнішньому оточенні, що зумовлює використання стратегічного типу управління, яке потребує відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення. У свою чергу, інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційною діяльністю в агропромисловому виробництві має сприяти зниженню ступеня невизначеності результатів діяльності та збільшенню результативності за рахунок розроблення своєчасних і адекватних реакцій системи на зміну зовнішніх умов.

Існують неоднозначні трактування інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційною діяльністю в агропромисловому виробництві у взаємодії з іншими етапами комплексного економічного аналізу. При цьому виділено два підходи: перший базується на розгляді інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності як самостійного етапу, який охоплює весь комплекс питань, починаючи з обґрунтування доцільності інвестиційної та інноваційної діяльності і закінчуючи оцінюванням її ефективності; другий передбачає розмежування завдань, поставлених перед інформаційно-аналітичним забезпеченням інноваційно-інвестиційної діяльності та іншими складовими комплексного економічного аналізу, разом із тим, у самостійний напрям він не виділяється. В умовах ринкової економіки і конкуренції більш прийнятним для оцінки й аналізу інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності є перший підхід.

Враховуючи нові умови господарювання, ефективним варіантом організації збору й систематизації інформаційно-аналітичного забезпечення можна вважати узагальнення показників оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності за напрямками, характером та джерелами інформації. Такий підхід до обробки аналітичної інформації додає дієвості аналізу, оскільки скорочується розрив між датою проведення аналізу і використанням його результатів.

До суттєвих чинників, що уповільнюють розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві, слід віднести: недостатню економічну ефективність проектів, низьке забезпечення фінансовими ресурсами, що не дає змоги здійснювати таку діяльність на високому

рівні, труднощі із залученням інвестицій через низьку інвестиційну привабливість агропромислового виробництва, слабкий державний захист капіталу інвесторів, відсутність ринкової інфраструктури і дієвих механізмів здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, інвестування та прирощення капіталу інноваційними фінансовими методами й інструментами.

Однією з причин, що не дозволяє найбільш повно залучати як зовнішні, так і внутрішні фінансові ресурси, є неповне розкриття інформації про інноваційно-інвестиційну діяльність. Вітчизняна облікова політика, хоч і спирається на міжнародні стандарти, поки що обмежено надає інформацію про інноваційно-інвестиційну діяльність в агропромисловому виробництві.

На думку М.О. Євдокимової [5], існуюча система ведення агропромислового виробництва, що базується на надмірному використанні агроресурсного потенціалу, пріоритеті економічних переваг, призвела до значного зниження продуктивності земельних ресурсів, врожайності багатьох культур і як наслідок — до недобору важливих видів продукції, наростання негативних екологічних явищ. Потребує удосконалення інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві. При цьому необхідно чітко визначитися з факторами, які впливають на її масштаби, — наявність достатньої кількості інвестиційних ресурсів для прямого або портфельного інвестування; готовність здійснювати значні інвестиційні витрати в інновації, що приносять прибуток у майбутньому.

Деякі автори, наприклад А.О. Музиченко [14], вважають, що в основі обґрунтування напрямів поліпшення інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності покладено результати аналітичної оцінки, яка адекватно відображає сучасний стан забезпечення фінансовими ресурсами агропромислового виробництва, обґрунтовує основні напрями підвищення ефективності управління фінансовим забезпеченням, зокрема, за рахунок удосконаленого інформаційно-аналітичного підходу.

Дослідження джерел фінансування інноваційної діяльності у агропромисловому виробництві показують, що основним джерелом розвитку та впровадження інновацій служать кошти замовників. Найбільша частина витрат спрямовувалась на придбання машин, устаткування та програмного забезпечення. Це свідчить,

що агропромислові підприємства прагнули, у першу чергу, покращити свою матеріально-технічну базу. Поряд з тим залучення інтелектуального продукту на вітчизняних агропромислових підприємствах, насамперед, потребує їх переоснащення та модернізації для досягнення необхідного рівня сумісності технічного оснащення і наукових розробок.

Аналіз впливу світової економічної кризи 2008 року на стан агропромислового виробництва дозволив встановити, що основними джерелами фінансування капітальних інвестицій та інновацій залишаються власні кошти агропромислових підприємств, кредити банків та інші джерела, за рахунок яких було профінансовано понад 80% капітальних інвестицій.

У процесі аналізу методів оцінки ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності (NPV — чиста теперішня вартість, PI — індекс дохідності, PB — період окупності, IRR — внутрішня норма дохідності, ECF — ануїтет, еквівалентний річний дохід) з'ясовано, що поряд із перевагами ці методи мають і недоліки, серед яких — відсутність можливості врахування первинних витрат. Таким чином, доцільно застосування методу оцінки адаптованої чистої поточної вартості (Adjusted Net Present Value — ANPV), який можна використовувати для контролю за дефіцитом вільних грошових коштів. Він дає змогу робити висновки про фінансову спроможність інноваційного проекту.

До показників оцінки науково-інформаційного рівня агропромислового виробництва слід віднести коефіцієнти наукомісткості виробництва, використання власних і придбаних розробок суб'єктами господарювання. Оцінювання технічного рівня агропромислового виробництва слід здійснювати на основі дослідження його відповідності до чинної організаційної структури управління і технології за показниками оновлення продукції, технологій та частки конкурентоспроможної продукції.

Найважливішим напрямом інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві є визначення ефективності проектів. Застосовуючи статичні та динамічні методи ефективності, необхідно інтегрувати їх показники, що дасть змогу враховувати більший масив чинників, які впливають на інноваційно-інвестиційну діяльність в агропромисловому виробництві.

Розрахунок інтегральних показників ефективності інноваційно-інвестиційних про-

ектів в агропромисловому виробництві доцільно виконувати у такій послідовності: вибір та обґрунтування показників, які характеризують окремі складові ефективності проектів і обґрунтування допустимості згортки; визначення та врахування рівня значимості показників; побудова функції згортки; апробація функції згортки й аналіз результатів. Визначення коефіцієнта вагомості часткових показників для всіх складових ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві передбачає використання методу експертних оцінок. Реалізація даного методичного підходу до оцінки та аналізу ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві передбачає використання одного з двох способів її здійснення: на основі розрахунку узагальнюючого інтегрального показника ефективності або використання діаграми ефективності. Використання розроблених рекомендацій дозволить приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо удосконалення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві та впровадження нових технологій на базі одержаних результатів оцінки її ефективності за основними складовими.

Доцільно застосовувати наступну схему послідовності розрахунку ефективності інноваційно-інвестиційного проекту: визначається сукупність підприємств, що беруть участь у здійсненні даної інновації; встановлюється розрахунковий період і його тимчасові характеристики (терміни початку і закінчення розрахункового періоду, а також термін, до якого приводяться змінні витрати і результати); за кожним із варіантів прогнозуються інтегральні дисконтовані витрати і результати та розраховується значення критерію ефективності; з даних варіантів виконання інноваційно-інвестиційного проекту вибираються ті, для яких значення критерію ефективності відповідає умові економічної доцільності; вибирається оптимальний варіант із сукупності економічно доцільних, який має екстремальне значення критерію ефективності; здійснюється врахування чинників невизначеності, ризику, інфляції при оцінці та аналізі ефективності інвестиційно-інноваційного проекту.

У процесі аналізу доцільно використовувати метод моделювання грошових потоків, пов'язаних з реалізацією проектів, що дає можливість заздалегідь передбачити вузькі місця в реалізації проекту, обґрунтувати необхідні для

цього обсяги фінансування, термін впровадження проекту, оцінити вплив можливих відхилень від прогнозованих умов на процес здійснення проекту.

Оцінити вплив випадковості початкових даних на кінцеві показники можливо за допомогою стохастичних моделей, які поділяються на дві групи: аналітичні й імітаційні. Аналітичні стохастичні моделі дозволяють отримати розподіл показника в аналітичній формі тільки в простих випадках. Алгоритмічний спосіб розрахунку ефективності інноваційно-інвестиційного проекту в агропромисловому виробництві виключає можливість застосування цих моделей. Інший підхід пов'язаний з прямим моделюванням динаміки витрат і очікуваних результатів з використанням статистичного методу.

Для адекватної оцінки ефективності проекту необхідно мати достатню кількість інформації для формування правдоподібних гіпотез про вірогідний розподіл ключових параметрів проекту. У подібних випадках відсутні дані замінюються величинами, отриманими у процесі імітаційного експерименту. Застосування імітації є особливо ефективним у тих випадках, коли досліджувані процеси надто складні, мають випадкову (стохастичну) природу чи не можуть бути вивчені в реальних умовах. Найбільш прості імітаційні моделі часто використовуються для генерації вихідних даних, що мають деякі припустимі властивості.

У загальному випадку проведення імітаційного експерименту можна розбити на п'ять етапів: встановити взаємозв'язки між початковими і вихідними показниками у вигляді математичного рівняння або нерівності; задати закони розподілу вірогідностей для ключових параметрів моделі; провести комп'ютерну імітацію знань ключових параметрів моделі; розрахувати основні характеристики розподілу ймовірностей початкових та вихідних показників; провести аналіз отриманих результатів та прийняття рішення.

Зважаючи на суттєву роль інфляції у розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві, її негативний вплив можна врахувати, заклавши в основу розрахунку песимістичні прогнози і оцінки. Розрахунок ефективності проекту з урахуванням інфляції можна здійснити на номінальній або реальній основі. При виборі методу доцільно враховувати співвідношення середньозважених процентних ставок на ринку та грошові потоки.

На етапі прийняття рішень необхідний якісний аналіз впливу макроекономічних факторів на інноваційно-інвестиційну діяльність в агропромисловому виробництві. Тому для оцінки впливу інфляції, аби спрогнозувати її ймовірність, необхідно застосовувати методи експертних оцінок та екстраполяції, що дозволяють встановити вплив інноваційних процесів на звичайну господарську діяльність агропромислового підприємства.

Завданням інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві є підготовка експертного висновку про фінансову стійкість і ефективність проекту з метою узагальнення даних щодо виявлення доцільності та оцінки можливостей його реалізації. Враховуючи нові умови господарювання, при здійсненні уточненого розрахунку економії від зниження собівартості продукції внаслідок дії техніко-економічних факторів доцільно враховувати такі припущення: при розробленні плану розрахунок економії від зниження собівартості за техніко-економічними факторами проводити на основі цін, що діють на кінець попереднього року, оскільки на момент складання плану дані про ціни за звітний рік відсутні; на стадії розроблення плану собівартості продукції в умовах інфляції важко точно визначити реальну зміну цін за основними елементами витрат, що формують собівартість.

Оцінку впливу інноваційно-інвестиційної діяльності на приріст валового прибутку і чистого прибутку загалом по підприємству можна здійснювати в такій послідовності:

- а) визначення приросту названих показників внаслідок спільної дії всієї сукупності техніко-економічних факторів;
- б) розрахунок приросту валового прибутку і чистого прибутку безпосередньо внаслідок науково-технічних заходів;
- в) визначення частки приросту валового прибутку і чистого прибутку в загальному обсязі такого приросту загалом по підприємству.

Використання пропонованої послідовності дозволить приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі монокритеріального підходу до оцінки впливу інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві.

Основними завданнями інформаційно-інвестиційного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві є визначення: розмірів і структури доходів, витрат, надходжень і виплат по інвес-

тиціях; ефективності інвестиційної діяльності, яка розраховується на основі коефіцієнтів ефективності інвестицій, у цілому і по їх видах; зміни власного капіталу за рахунок використання позикового капіталу, за допомогою розрахунку ефекту фінансового важеля.

Розрахунки засвідчують, що інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві є недостатньо ефективною. На це вказує значення показника ефекту фінансового важеля (з урахуванням інфляції), який у 2008 році склав 1,7 %, а у 2011 році — 23,0%.

Агропромислові підприємства функціонують в інвестиційному середовищі, де на них впливають різні за своїм походженням та вектором дії, фактори. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві.

Нові соціально-економічні умови характеризуються глобальним динамізмом, інноваційністю, інтелектуалізацією та інформатизацією суспільства, виробництва і бізнесу. Сучасна аграрна економіка має будуватися на знаннях. Саме інновації у поєднанні із професійним менеджментом утворюють базу підвищення конкурентоспроможності і прибутковості суб'єктів господарювання. Реалізація довгострокових планів інноваційного розвитку залежить, як правило, від виконання певного набору початкових і граничних умов, а також від глобальних тенденцій. Так, наприклад, у рамках проектів "Світ у 2025 році — глобальні тенденції розвитку", "Глобальні тенденції-2015", що здійснювалися в США RAND Corporation разом із National Intelligence Council, встановлено, що на найближче десятиліття розвиток глобального прогресу буде визначатися: біотехнологією, новими матеріалами, нанотехнологіями й інформаційними технологіями [1; 4].

Елементна база інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві має свої закономірності й стратегії. Необхідними передумовами її здійснення є наявність широкої споживчої бази; глобального характеру продукту/послуги; людського потенціалу, який володіє відповідними знаннями, навичками, компетенціями; високі технології та IT-інфраструктура.

Щоправда, вітчизняна практика показує, що в Україні збільшення обсягів агропромислового виробництва продукції відбувається за рахунок екстенсивних методів, лише окремі агропромислові підприємства, переважно переробні, використовують інтенсивні методи.

Наприклад, нині в Україні ведеться 96 атестованих стаціонарних дослідів тривалістю до 50 і більше років. Їхня наявність в окремих природних зонах дає змогу не тільки оцінити економічну ефективність окремих агроприймів чи технологій, але й здійснити комплексний аналіз елементарних агроecosystem, що моделюються за варіантами дослідів із метою пошуку шляхів найраціональнішого використання ресурсів в їх оптимальному поєднанні [7, с. 134].

Світовий досвід засвідчує, що функціонування найбільш вдалих економічних систем, які висококонкурентоспроможні та ефективні, забезпечують фактори, що стимулюють впровадження нових технологій. Вітчизняні суб'єкти господарювання не можуть самостійно здійснювати широкомасштабну інноваційно-інвестиційну діяльність.

Об'єднання у регіональні кластери на умовах вертикальної та горизонтальної координації дозволить здійснити це із одночасним визначенням інноваційно-інвестиційних пріоритетів.

Необхідність впровадження інформаційних систем в агропромисловому виробництві пояснюється тим, що кількість основних технічних засобів, що вибувають з експлуатації, у 10—20 разів перевищує чисельність придбаних нових. Близько 80 % наявної в сільськогосподарських підприємствах техніки відпрацювали амортизаційний термін експлуатації й потребують значних затрат на підтримання в робочому стані [8].

Підвищення ефективності виробництва і продуктивності агропромислового виробництва можливо за умов впровадження новітньої техніки і технологій та посилення інтеграційних процесів.

Основними напрямками впровадження інновацій та інформаційних технологій у агропромисловому виробництві має стати точне господарство, розвиток електронної комерції, використання інтернет-послуг, моніторинг цін, ринків, ресурсопотоків, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на вітчизняному біржовому товарному ринку, інформатизація виробництва тощо.

У кінці ХХ ст. на початку ХХІ ст. у світі популяризується ідея так званого точного агропромислового виробництва, основою якого є інформаційні технології, у тому числі навігаційні технології для управління сільськогосподарською технікою, визначення окремих показників виробництва на відстані, встановленні впливу і зв'язку між кореляційними факторами тощо.

Точне агропромислове виробництво має великі можливості. Це космічний моніторинг

хімічного складу ґрунтів, урожайності, ушкодження культурних рослин шкідниками та хворобами; захист навколишнього середовища; зниження ризиків; збільшення виробництва та поліпшення якості продукції; розвиток сільської місцевості тощо [11, с. 132].

Значну частину ринкових потреб виробників можна задовольнити за рахунок послуг, які надає всесвітня мережа Інтернет. Практика створення веб-сторінок та сайтів широко використовується підприємствами великого, середнього та малого бізнесу у всьому світі. Варто зазначити, що Україна є одним з найбільших і найдинамічніших ринків інтернет-послуг. Кількість українських користувачів вже перебільшила 6 млн осіб і постійно зростає.

Проте аграрний сектор недостатньо використовує можливості Інтернету. Проблема підсилюється недостатньою мережею у сільській місцевості сучасних комунікаційних ліній, дефіцитом кваліфікованих фахівців та провайдерів. Вагомим стримуючим чинником є недостатня обізнаність керівників і менеджерів агропромислових підприємств щодо технічних можливостей підключення, рекламно-маркетингових та інших переваг використання Інтернету, недооцінка його значення для успішного ведення бізнесу. Наявність швидкісних комунікаційних ліній та потужних комп'ютерів суттєво розширяють діапазон можливостей інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві. Без широкого використання сучасних інформаційних технологій, навіть при високому рівні ефективності виробництва, забезпечити достатній потенціал конкурентоспроможності практично неможливо [3].

Централізований інформаційно-аналітичний моніторинг інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві забезпечить: 1) створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення агропромислового виробництва і системи державного планування в аграрному секторі; 2) розгортання системи надання електронних адміністративних послуг органами виконавчої влади в сільській місцевості; 3) запровадження електронної звітності; 4) вдосконалення державного управління в аграрному секторі; 5) надання підприємствами і організаціями АПК інформаційних послуг з використанням Інтернет та телекомунікаційних мереж; 6) розвиток національної інформаційної інфраструктури аграрного ринку та її інтеграція зі світовою інформаційною інфраструктурою; 7) сприяння збуту сільгосппродукції, включаючи збір, обробку

і розповсюдження ринкової інформації; 8) розгортання електронного аграрного ринку з проведенням торговельних угод в електронному вигляді; 9) функціонування електронної системи моніторингу аграрного ринку, включаючи ціновий моніторинг; 10) впровадження електронних форм інформаційного обслуговування, збільшення різноманітності та кількості послуг; 11) забезпечення вільного доступу до державних інформаційних ресурсів аграрного сектора та захист інформаційних прав громадян [9; 10].

При цьому слід зазначити, що робота в глобальних торгових системах, що забезпечує бездокументарне проведення та супровід угод для своїх учасників (виробників, споживачів, банків, страхувальників, перевізників та логістів), дає змогу суттєво скоротити витрати на ведення міжнародних операцій, а також скоротити розмір обігового капіталу для підприємства [15].

ВИСНОВКИ

На зниження рівня інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві вплинула системна криза в аграрному секторі. Це зумовило прояв довготривалих негативних наслідків, основними причинами яких стали складність адаптації аграрних товаровиробників до ринкових умов господарювання; недосконалість регуляторної, цінової, кредитної, бюджетної та податкової політики в аграрному секторі; відсутність ефективних державних механізмів підтримки виробників; складність отримання аграріями фінансово-кредитних ресурсів; перманентний диспаритет цін; монополізація продовольчих ринків посередниками; недостатнє розуміння особливостей ринкової економіки та відсутність мотивації щодо впровадження новітніх технологій і техніки; втрата комплементарності аграрної освіти, науки, виробництва; руйнація традиційних виробничих і торговельних зв'язків; ліквідація аграрної кадрово-управлінської школи; фізичне і моральне зношення матеріально-технічної бази; відсутність можливості переймати прогресивний зарубіжний досвід.

В умовах викликів глобальної економіки інституціональне середовище та інфраструктура інноваційної моделі агропромислового виробництва стають визначальними. Світовий досвід розвинених країн демонструє, що екстенсивні та інтенсивні методи виробництва агропромислової продукції як конкурентні переваги себе вже майже вичерпали. Перманентні

фінансово-економічні кризи, розрив зв'язків всіх сфер агропромислового комплексу, не ефективний механізм державної підтримки, негармонізованість ринкових і державних регуляторів ринку, недостатнє забезпечення фінансовими ресурсами стають перепонами для впровадження інновацій суб'єктами господарювання. Вирішення зазначених проблем для аграрних товаровиробників лежить у площині поступального економічного піднесення, що базується на науково-обґрунтованому інформаційно-аналітичному забезпеченні інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві. Ця складова є домінантною для подальшого переходу на інноваційний рівень розвитку агропромислового виробництва.

Агропромисловому виробництву необхідно переходити на якісно новий інноваційний рівень функціонування, що, у першу чергу, стосується техніко-технологічного переоснащення та інформатизації всіх стадій виробництва, включаючи підготовчу та просування до кінцевого споживача. Освоєння досягнень науково-технічного прогресу забезпечить формування стійких конкурентних переваг агропромисловому виробництву, підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках та прискорить процес інтеграції у глобальний економічний простір.

Перспективами подальших досліджень є формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві, що включає весь ланцюг — від ідентифікації операцій до виявлення ефективності діяльності та пропозицій різноманітних альтернатив.

Література:

1. Богун О. Світ у 2025 році — глобальні тенденції розвитку О. Богун [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://defpol.org.ua/site/index.php/uk/arhiv/obonoglyad/104-2025>
2. Величко Н.М. Реалізація стратегії інноваційної діяльності підприємства у конкурентному середовищі / Н.М. Величко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. — 2009. — № 11 (141). Ч. 2. — С. 149—154.
3. Вплив інформаційних технологій на ефективність аграрного виробництва та розвиток сільських територій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: info@agroresources.com.ua
4. Глобальные тенденции развития человечества до 2015 года [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.hrono.ru/dokum/2000dok/2015glob.html>

5. Евдокимова М.О. Производственно-финансовая деятельность сельскохозяйственных предприятий в контексте устойчивого развития [Електронний ресурс] / О.М. Євдокимова. — Джерело доступу: www.btsau.kiev.ua/ua/edition.php?read=864

6. Інноваційні агротехнології: монографія / [Д.І. Мазоренко, Г.Є. Мазнев, Л.М. Тіщенко та ін.]; за ред. Д.І. Мазоренка і Г.Є. Мазнева. — Харків: ХНТУСГ, 2007. — 385 с.

7. Козаченко О.А. Розвиток інноваційних технологій у проведенні стаціонарних агротехнічних дослідів / О.А. Козаченко // Економіка АПК. — 2011. — № 1. — С. 134.

8. Концепція Державної цільової економічної програми впровадження в агропромисловому комплексі новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції до 2016 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/?8884>.

9. Котвицька Н.М. Агропродовольча політика в умовах глобалізації / Н.М. Котвицька // Економіка: пробл. теорії та практики: зб. наук. пр. ДНУ. — 2008. — Вип. 242. — С. 394—405.

10. Котвицька Н.М. Особливості забезпечення економічної безпеки при переході на інноваційний шлях розвитку економіки України / Н.М. Котвицька // Моделювання та інформатизація соціально-економічного розвитку України: зб. наук. пр. — К.: ДНДПІМЕ Мінекономіки України, 2006. — Вип. 7. — С. 32—41.

11. Мазнев Г.Є. Геоінформаційні технології в аграрному виробництві / Г.Є. Мазнев // Економіка АПК. — 2011. — № 4. — С. 131.

12. Матрос О.М. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства за даними фінансової звітності / О.М. Матрос // Зб. наук. праць ЧДТУ / за ред. Ю.Г. Лега. — Черкаси: ЧДТУ, 2009. — Вип. 23. — Ч. 2. — С. 164—167.

13. Мельник Ю.Ф. Агропромислове виробництво України: уроки 2008 року і шляхи забезпечення інноваційного розвитку / Ю.Ф. Мельник, П.Т. Саблук // Економіка АПК. — 2009. — № 1. — С. 3—15.

14. Музиченко А.О. Аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / А.О. Музиченко. — К., 2010. — 20 с.

15. Поленок С. Електронний ринок стає реальністю / С. Поленок [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.c2n.info/thesaurus/methodology/model/elec_market.html

Стаття надійшла до редакції 26.02.2013 р.